

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inverzni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Bolgarski kraj snubi princezo Ileano

Rumunski politični krogi o pomenu snubitve kralja Borisa — Bolgarska želi pridobiti Rumunijo za svojo politiko na Balkanu

Bukarešta, 25. septembra. »Adeverul« poroča iz povsem zanesljivega vira, da je bolgarski kralj Boris zaprosil za roko rumunske princeze Ileano.

Bukarešta, 25. septembra. V političnih krogih je bila vest, da bi bolgarski kralj Boris rad stopil v rodbinske zveze z rumunskim dvorom, sprejeta z dokaj deljenimi čustvi. Politični krogi, ki so naklonjeni Bolgarski, vidijo v tem koraku poizkus sedanje vlade v Sofiji, da bi razširila svoje stike ter ojačila pozicijo bolgarske politike na Balkanu tudi s tesnimi zvezami z rumunskim kraljevim dvorom. Ti rumunski krogi smatrajo, da bi bilo tako zblizanje med Bolgarijo in Rumunijo za poslednjo dokaj koristno, ker bi s tem korakom Bolgarska morala oficijelno prekiniti vsake zveze s svojimi iredentističnimi organizacijami iz Dobrudže in se za vedno odpovedati tej pokrajini v korist Rumunije v nadi, da bo Rumunija v morebitnem bodočem sporu z Jugoslavijo zaradi Makedonije ostala nevtralna. Dalekovidnejši rumunski politiki pa si ne prikrivajo dejstva, da bi taka politika mogla samo utrditi položaj Bolgarske, ki bi tako ojačena prej ali slej zahtevala tudi Dobrudžo.

Gospodarstvo z državnimi gozdovi

Za koliko je bila država oškodovana pri pogodbah s šumskimi podjetji?

Beograd, 25. septembra. Obtožnica, ki jo je vložilo ministrstvo za šume in rudnike proti svojemu bivšemu generalnemu direktorju Miodragu Stamenkoviću in tovarišem, in ki se pravkar razpravlja pred državnim svetom, obsega med drugim naslednje težke obdolžitve. Državni gozdovi v Bosni in Hercegovini se izkoriščajo na ta način, da se oddaja seča teh gozdov potom dolgoročnih pogodb posameznim zasebnim gozdnim industrijam. Od leta 1925, naprej, zlasti pa leta 1926, in 1927, pa so posamezne industrije zahtevale od ministrstva, naj se sklenjene dolgoročne pogodbe razveljavijo ter odpišejo razne dajatve teh industrij državi za prepu-

ščene gozdove. Posredniki raznih industrij so pridobili generalnega direktorja Stamenkovića in ostale obtožene uradnike, da so ugodili tem zahtevam in odpisali težke milijone. Posebna komisija ministrstva za šume in rudnike je ugotovila, da so ti uradniki odpisali te ogromne vsote:

Krivaj d. d. 35 milijonov, Vardi d. d. 15 milijonov, Bosni d. d. 19 milijonov, Ugarju d. d. 27 milijonov, Gregersen d. d. 14 milijonov, Bosni Begov Han d. d. 5 milijonov, Našički d. d. 8 milijonov, Viktoriji d. d. 3 milijone, Destilaciji d. d. 12 milijonov, Nihagu d. d. 12 milijonov, Virbu d. d. 3 milijone, skupno samo pri teh podjetjih 159.150.778.96 Din.

Črna korupcijska afera v Rumuniji

General Lupescu oškodoval državo za 100 milijonov lejev z dobavo stare municije.

Bukarešta, 25. septembra. »Lupta« poroča, da se v vojnem ministrstvu vrši preiskava o novi korupcijski aferi. Obtožena je neka družba, da je za malenkostne vsote kupovala od vojske municijo kot staro in jo nato prodajala nazaj kot novo. V preiskavi je bilo ugotovljeno, da nosi krivdo za te manipulacije general Lupescu, šef oddelka za oboroževanje, ki je moral podati ostavko. »Adeverul« poroča, da je vojni tožitelj obtožil generala Lupescu in polkovnika Radulescu, ker sta oškodovala na ta način državo za okoli 100 milijonov lejev.

Zveza čeških komunistov z avstrijskimi

Zasledovani komunisti izginili brez sledu. — Tajen prehod na češkoslovaško-avstrijski meji.

Praga, 25. septembra. Češkim oblastem je že dalje časa zbuvalo pozornost, da je mnogo komunistov, za katerimi so bile izdane tiralice, brez sledu izginilo iz svojih prebivališč. Kakor javlja »Express«, so sedaj odkrili na češkoslovaško-avstrijski meji pri Breclavi tajen prehod, na katerem se je vršil ilegalen promet med komunistično centralo na Dunaju in praškimi komunisti. Praški

komunistični kurirji so se zbirali v redakciji komunističnega glasila v Göttingu, odkoder jih je neki komunistični občinski svetnik vodil po tajnem prehodu v Avstrijo. Na nedavnem ilegalnem zborovanju komunistične mladine na Dunaju je bilo prisotnih 20 praških komunistov, ki so istočasno prišli v Avstrijo po tem tajnem prehodu.

Priprave za prevoz trupla generala Vrangla

Beograd, 25. sept. Odbor za določitev pogrebne svečanosti ob prevozu in pokopu pokojnega generala Vrangla je izdal proglas, v katerem poziva vse bivše pripadnike Vranglove armade in ostale ruske begunce, naj se v čim večjem številu udeležijo pogreba, ki se bo vršil 10. oktobra v Beogradu. General Vrangl bo, kakor si je sam želel, pokopan v ruski cerkvi v Beogradu.

Komunistična akcija v Bolgariji

Sofija, 25. septembra. Sofijska policija je odkrila novo komunistično omladinsko tajno organizacijo. Komunistična omladina se je zbirala v bližini samostana sv. Spasa poleg Sofije. Na seetankih so razpravljali mladi komunisti o načinu, kako bi v Bolgariji ponovno vzpostavili organizacijo komunističnih celic in poživili komunistično propagando med delavstvom. Policija je zaplenila veliko število prevratnih tiskovin in aretirala 13 komunističnih omladincev.

Letalo treščilo v jezero

Winnipeg, 25. sept. V jezero Manitoba je padlo neko potniško letalo iz velike višine, pri čemer so utonile tri osebe.

Priprave za pogreb pok. kardinala Dubois

Pariz, 25. septembra. Triumfalni pokopni kardinala Dubois je bilo prepeljano v nadškofijski dvorec, kamor je dospelo veliko število najuglednejših zastopnikov političnega in kulturnega življenja, da izrazijo sožalje. Med drugimi sta prispele predsednik republike Doumergue in predsednik ministrskega sveta Briand. Tekom današnjega dne bo truplo pok. kardinala Dubois balzamirano, nakar bo objavljen program pogreba.

Mednarodni kongres matematikov

Varšava, 25. sept. V ponedeljek je bil tu otvorjen mednarodni kongres matematikov, ki mu prisostvujejo delegati raznih držav. Jugoslavijo zastopa profesor beogradske univerze Mika Petrović. Matematiki iz sovjetske Rusije so izostali, ker je bil kongres sklican na podlagi nacionalnega zastopstva, češ da je matematika mednarodnega značaja. Kongresu predseduje angleški matematik Sierkaski.

Pristopajte k Vodnikovim družbi!

Novi zakoni

Beograd, 25. septembra. »Slezbene Novine« objavljajo zakon o povračilu škode, povzročene državi po dejanjih veleizdaje. S tem je ta zakon stopil v današnjem dnem v veljavo.

V isti številki »Službenih Novin« je izšel nadalje zakon o proizvodnji, uvozu in prodaji smodnika, eksplozivnih snovi in ostalih razstrelil za municijo in orožje. Zakon določa, da se te snovi oddajajo v prvi vrsti državi za njene vojaške potrebe.

Za zaščito našega žita

Beograd, 25. septembra. Danes dopoldne je bila v kabinetu ministra za trgovino in industrijo konferenca, v kateri se je razpravljalo o akciji vlade proti špekulaciji z žitom in nadaljnjemu padanju žitnih cen. Na konferenci je bilo sklenjeno, da bo država kupovala žito za svoje lastne potrebe direktno od žitnih producentov. V prvi vrsti prihajajo v tem pogledu velike nabave vojske in mornarice v poštev.

Iz Narodne banke

Beograd, 25. sept. Včeraj dopoldne se je vršila seja upravnega odbora Narodne banke. Upravni odbor je odredil dejavne člane za mesec oktober, nakar so bile proučene in rešene prošnje za podelitev kreditov. Generalni direktor Narodne banke dr. Novaković je predložil svoje poročilo o potu v Pariz, kjer se je sestal z direktorjem trgovne novčanice Banque de France. Pri tej priliki je bil med obema dosežen popoln sporazum, da ostanjejo glede izdelave novčanice odnosi med obema zavodoma nespremenjeni.

Razpuščena italijanska katoliška organizacija

Milan, 25. septembra. Oblasti so razpustile zvezo mladih katoličanov v Comu, ker so njeni voditelji izjavili, da obžalujejo, ker se v Italiji še vedno praznuje 20. september kot dan obletnice zavzetja Rima l. 1870 po italijanskih četah.

Rusko-angleška pogajanja

London, 25. septembra. Sovjetski poslanik v Parizu Dovgalevski je izjavil novinarjem, da je s svojimi doedanimi razgovori z zunanjim ministrom Hendersonom o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Rusijo in Anglijo prav zadovoljen. Zapeke, ki so povzročile prelom prvih pogajanj, so sedaj odstranjene.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.805, Berlin 13.54, Bruselj 7.9014, Budimpešta 9.9211, Curih 10.944 — 10.974 (10.959), Dunaj 7.985 — 8.015 (8.00), London 275.63, New York 56.74, Pariz 222.55, Praga 167.98 — 168.78 (168.38), Tret 296.45 — 298.45 (297.45).

Effekti: Celjska 170 d., Ljubljanska kreditna 123 d., Praštediona 860 d., Kreditni 170 d., Vevče 130 d., Ruše 250 — 260, Stavba na 50 d., Šešir 105 d., Kr. ind. dr. 290 d.

ZAGREBSKA BORZA.

Devize: London 275.23 — 276.03, New York 56.64 — 56.84, Pariz 221.55 — 223.55, Milan 296.44 — 298.44, Curih 10.944 — 10.974, Amsterdam 22.805 bl., Berlin 13.525 — 13.555, Dunaj 800 bl., Praga 168.08 — 168.88, Budimpešta 990.61 — 993.61.

Effekti: Vojna škoda 404.75 — 406.

INOZEMSKA BORZE.

Curih: London 25.15, New York 518.775, Pariz 20.305, Milan 27.145, Madrid 76.625, Berlin 123.63, Dunaj 72.95, Beograd 9.1275, Praga 15.365, Bukarešta 3.0775, Budimpešta 90.45, Sofija 3.735.

Usoda sokrivca Mateottijevega umora

Cesare Rossi, ki je bil sam udeležen pri umoru socijalističnega poslanca Mateottija in je kasneje obdolžil udeležbe tudi Mussolinija, se bo moral zagovarjati pred sodiščem za zaščito države.

Rim, 25. septembra. Bivši tiskovni šef predsednika vlade Mussolinija, Cesare Rossi, se bo moral zagovarjati pred državnim sodiščem za zaščito države. Rossi je bil svoječasno zapleten v afero umora poslanca Mateottija in je kmalu po oprostitvi razsodbi pobegnil v inozemstvo, kjer je pričel objavljati članke in spise proti fašizmu in italijanski državi. Rossi je dolžil Mussolinija, da je

bil soudeležen pri umoru Mateottija. Kasneje je Rossi zašel v južno Švico, kjer so ga nekoč njegove prijateljice zvabile na italijansko ozemlje. Tu so ga že opozorjeni italijanski detektivji napadli iz zasede ter ga prepeljali v rimske zapore. Švica je zaman protestirala proti tej kršitvi mednarodnih pravil. Rossi je obtožen zaradi klevetanja italijanske države, Mussolinija in fašizma.

Katastrofalne poplave v južni Italiji

Voda razdrla več železniških prog in porušila več mostov. Cele pokrajine poplavljenе. — Mnogostevilne človeške žrtve.

Potemza, 25. septembra. Silno neurje, ki je divjalo zadnje dni, je povzročilo velike poplave, ki so ponekod porušile tudi železniške proge. Lokomotiva z dvema vagonoma, ki so jo odposlali iz Balvana v Bellamuro, da bi ugotovila stanje na progi, je zašla med dvema predoroma pri mostu v bližini Platana v hudournik ter se je morala ustaviti. Tender lokomotive je voda prevrnila in ga potegnila s seboj. Pri tem je izgubilo življenje deset železniških uslužbencev, oziroma delavcev, ki so se nahajali v vlakcu.

Železniška proga, ki vodi iz Ebollia v Potenzo, je popolnoma porušena. Voda je na nekaterih krajih dosegla višino 6 do 7 metrov. Eden izmed mostov se je porušil 10 minut potem, ko je prešel preko njega prvi vlak, neki drugi most pa malo prej, preden je došel vlak, ki so ga še pravočasno ustavili. Voda reke Tanagro je vdrla v mnogo predorov, čeprav so se nahajali znatno nad normalno vodno površino. Voda je odplavila velik del tirov in več vagonov. Tudi v poplavljenem ozemlju med Buccinom in Romagnanom se je podrl neki most. Tu je voda odplavila tračnice s pragoi vred.

Mnogostevilne vasi so odrezane od vsakega prometa, zlasti na ozemlju med Buggom, Bello in Muro. Točno število človeških žrtev še ni znano, ker manjkajo iz posameznih vasi vsakršna poročila. Doslej pogrešajo 11 žensk. V Sicignano je voda vdrla v kolodvorsko poslopje. V bližini Salerno sta utonila dva dečka, ki sta skušala prečkati naraslo vodo.

Rim, 25. septembra. Vihar, ki je divjal v pokrajini Basilicata v južni Italiji, je povzročil nepregledna razdejavanja. Železniška proga je bila mestoma popolnoma uničena. Obnovitvena dela bodo trajala več tednov. Ogromne mase naplavljenega vodovja so odnesle šest železniških mostov in pokvarile tudi več tunelov. Škoda na železniških podjetjih samih znaša nad 40 milijonov lir.

Katastrofalen požar v Galiciji

60 hiš pogorelo. — 100 družin brez strehe. — 12 milijonov dinarjev škode.

Lrov, 25. septembra. Davi je iz doslej še nepojasnjenega vzroka nastal v vasi Oplucka požar, ki je mahoma objel več hiš. Ker je pihal močan veter, se je požar kmalu razširil skoro na vsa poslopja te naselbine ter jih v kratkem vpepelil. V vasi so se v času nesreče nahajali samo stari ljudje in otroci. Kmetovalci so bili že na vee zgodaj odšli na sejem v bližnje mesto, ki je odda-

ljeno od Oplucke več ur hoda. Požar je v dveh urah popolnoma uničil naselbino tako, da so sedaj tam, kjer so se še včeraj dvigale ponosne stavbe in bogato založena gospodarska poslopja, samo še razvaline. Pogorelo je kakih 60 hiš, 100 rodbin je ostalo brez krova, škoda pa znaša 2 milijona zlotov (12 milijonov Din).

Kitajska državljanska vojna narašča

Vstaja proti centralni vladi se širi — Krvavi boji med vstaši in vladnimi četami.

Šanghaj, 25. septembra. Dopisnik »United Pressa« poroča, da se vstaja pod vodstvom generala Čang Fat Kvaia čimdalje bolj širi. Trdi se, da je del vstaških čet že v neposredni bližini Nankinga, na drugi obali reke Jatse pri Bukau in da je zato ogroženo tudi glavno mesto samo. Pri Itsangu je došlo do boja, v katerem so bile čete centralne vlade poražene. Angleži in Ame-

ričani, ki bivajo v Itsangu, so dobili nalog od svojih konzulatov, naj čimprej zapuste mesto in odpotujejo v Hangkaj.

Hankov, 25. septembra. Parnik Kiang-King je prispel semkaj z mnogo ranjenici ter je prinesel poročilo, da so ga napadli pristaši generala Čang Fat Zvaja na obali pri Iči in ga nekaj ur obstreljevali. Približno 50 mož je bilo ubitih, več sto pa ranjenih.

Težke obdolžitve washingtonskega parlamenta

Senatorji in poslanci so največji konzumenti alkoholnih pijač

Washington, 25. septembra. Veliko pozornost so zadnje dni vzbudili članki in izjave, ki jih je podal novinarjem republikanski senator Howell. V teh člankih in izjavah trdi, da je Washington leglo alkoholnih razvratnih lokalov in da se tu popije alkoholnih pijač več kot v vseh ostalih ameriških mestih.

Izjave senatorja Howella so bile mestoma tako dvoumne, da se je čutil prizadetega sam predsednik Zedi-

njenih držav Hoover, ki je pozval senatorja Howella, naj svoje trditve dokáže. Senator Howell se ni udal in je v odprtem pismu na predsednika Hooverja navedel vse govornice, ki krožijo po Washingtonu. Po teh govornicah so največji konzumenti alkoholnih pijač v Washingtonu poslanci in senatorji washingtonskega parlamenta. Vsa javnost se naslaja nad tem prepričanjem in pričakuje z velikim zanimanjem nadaljnja odkritja.

Odkritja pri obnavljanju poljske cerkve

Varšava, 25. septembra. Tekom obnovitvenih del v cerkvi sv. Marije v Gdansku so odkrili dragocene gobeline in zlate cerkvene posode. Najdeni predmeti predstavljajo izredno zgodovinsko vrednost in so bili oddani v gdanski muzej.

Obsodba pohotneža

Subotica, 25. sept. Včeraj je okrožno sodišče v Subotici obsodilo delavca Zumbeskega na osem let ječe, ker je meseca junija oskrnil neko petletno deklico. V razpravi so ugotovili, da je Zumbeski bil zardni eličnega delikta obsojen že prej enkrat na štiri leta ječe.

Kamniško prego bodo pojačali

Velike svote za zboljšanje železniškega prometa v Sloveniji. — Spomladi prično na Rakeku razširjati postajo.

Ljubljana, 25. septembra. Zbornica za TOI se je zadnja leta veliko prizadevala, da bi se zboljšal železniški promet v Sloveniji. V to svrhu je ukrenila pri merodajnih faktorjih vse potrebne korake, opozarjajoč na veliko gospodarsko važnost naših prometnih sredstev. Odločitve je padla ob priliki izvoznega kongresa, kjer se je večinoma razpravljalo o stanju naših železnic. Referati posrednih gospodarskih strokovnjakov, konkretni v navedbah, nepobitni in evidentni v zahtevah, so morali uspeti. Po g. Ivanu Mohoriču, tajniku naše zbornice za TOI se niso izgubljali v pavšalnih domnevah in v breizraznih protestih, kakor so bili v navadi pred leti, ali v negativni kritiki.

Glavno vprašanje je bilo, kako priti preko tesnih spon proračuna in računске kontrole. V železniškem oziru Slovenijo predvsem interesira drugi tir proti Zagrebu, o čemer smo obširno poročali v večeršnjih številki, pojačanje kamniške proge, obnova prog in prometa na prekmurjskih mejah, skupne območje postaje, vagonске tehtnice, odprava kroničnega pomanjkanja vagonov in ukinitev 20 odstotnega sezonskega povznesenja tarif.

O teh vprašanjih je dal generalni direktor državnih železnic ing. M. Gjurčič obširno izjavo, ki je za naše gospodarske kroge veljavna. Predvsem je ugotovil, da je zahteva po zgradbi drugega tira na progi Zidani most-Zagreb utemeljena, da so načrti zanj že odobreni in da bo to prva gradba, ki se bo izvršila iz bodočega posojila ali razpoložljivega kapitala. Stroški so proračunani na 150 milijonov Din, kar se nam — mimogrede rečeno — zdi zelo pretirano.

Za pojačanje kamniške proge je kredit že odobren in se ima z delom takoj pričeti.

Povečanje osnega pritiska bo za industrijo ob kamniški železnici velika pridobitev, da n. pr. 15- in 20-tonskih voz ne bo treba več v šiški prekladati kot dosedaj. Kredit za pojačanje znaša 600.000 Din. Isto tolik kredit je stavljen v prihodnjeletni proračun za popravilo proge pri Hodožu v Prekmurju, da se odpravi promet z Madžarsko. Zaiguran je nabavka 11 mostovnih vagonskih tehtnic za najvažnejše postaje. Končno se bo spomladi pričelo graditi tudi na Rakeku in razširjati postajo.

Za te uspehe se imajo slovenski gospodarski krogi zahvaliti predvsem vztrajnemu prizadevanju Zbornice za TOI.

O pojačanju kamniške proge smo prejeli iz dobro poučenega vira še naslednje informacije:

Že uvedeno delo za pojačanje kamniške proge se ne bo izdelalo, ker menijo doseči z običajnim popravilom proge, da se odpravi vsi dosedajni nedostatki. Nabava 30 tisoč komadov železja za to progo je preključena, že nabavljene nove železniške proge pa bodo uporabili na drugih progah za izmenjavo slabih prog. Kredit za to progo v znesku 600.000 Din bo potemtakem storjen, odšteti stroške za dosedanja dela.

Proga pri Hodožu v Prekmurju se podaljša do madžarske meje, čim prejme ljubljanska železnica direktna stare železne konstrukcije, pridobljene ob priliki izmenjave konstrukcij na progi Dugo Selo-Novska.

Nove mostovne vagonске tehtnice dobe naslednje postaje: Sevnica, Dravograd-Meža (tu bo že obstoječa tehtnica izmenjena), Videm-Mojstrana, Stična, St. Ilj, Rečje-Fram, Videm-Krško, Murska Sobota, Ljutomer, Ormož in Gornje Radgona.

Za razširjenje postaje Rakek je pripravljen že ves potreben material.

Priprave za proslavo Ilirije oživljene

12. oktobra bo otvorjena v Narodnem domu razstava spominov iz Napoleonove dobe. — Največja znamenitost razstave — gosje pero.

Ljubljana, 25. septembra. Redko so Ljubljančani s takim zanimanjem sledili regulacijam mesta in preureditvam mestne slike, kakor sedaj v množicah opazujejo napredovanje dela v Vegovi ulici. Mnenja glede regulacije Vegove ulice so močno deljena in mnogim ne ugaja. Toda Ljubljančani smo znani, da radi zabavljamo in kritiziramo, pa če je umestno ali ne. Neverjetno, ali vendar resnično, da se je končno mojstru Plečniku posrečilo obrniti ljubljansko srajco, kar doslej ni uspelo še nobenemu umetniku niti najvplivnejšemu prijatelju mesta. Sploh je protinaravno, če Ljubljančan ne zabavlja čez magistrat, za purgarija pa hudo pregrešno in sramotno, če kaj pohvali. Obrnena ljubljanska srajca je pa lepo bela in čista, kakor halja nebeškega keruba. In brez zlobe in zavisti, brez prezira je krotko srce pod nio in polno dobrih besedi in hvale.

Pravzaprav bo s spomenikom »Iliriji oživljeni« mnogim Ljubljančanom ustreženo. Ne da bi se hvalili, ampak vendar ni meščana, ki bi ne imel v oni veliki dobi svoje žlahte. Vsi prastarici in prate in pradedje so bili vedno navdušeni frankofili in svobode vredni državljani ilirskih provinc. Vsaj štiri leta, ko so kot člani strelcev in garde hodili na stražo in se šli soldate. Največja čast graščaka na deželi je pradedov red častne legije, še imenitnejši je pa seveda v meščanski hiši, vsa družina se pa ponaša še z diplomom, da je bil prednik od Francozov potačen z zaupanjem. V visoki časti so pa tudi slovenske proklamacije, ki se jih je ohranilo dosti, pa imajo vendar tako ceno, da lastniki — če je prepereli list sploh na prodaj — zahtevajo za nje težke stotake.

Poseben odbor pripravlja razstavo spominov na veliko Napoleonovo dobo. Če pomislimo, da se je Avstrija na vse načine trudila, uničiti vse, kar bi Slovence spominjalo na francosko vladno, se moramo naravnost čuditi, da se je sploh kaj rešilo in ohranilo. Vsak tak, tudi najmanjši spomin je pa važen dokaz, da so tedanji Slovenci smatrali Napoleona za svojega osvoboditelja.

Na razstavi, ki bo otvorjena 12. oktobra v veliki dvorani Narodne galerije v Narodnem domu, se bo marsikdo začudil, da se je Avstriji posrečilo tisto dobo tako prebravati in falsificirati zgodovinsko resnico.

Iz vodnikove »Pismenosti« so po odobru Francozov morali knjižari in učitelji iztrgati v prepisih med narod in tudi ohranila v skrivnih predalnih skrinji. Na razstavi bo tak prepis in tudi cela »Pismenost« s slovenskim verzom v pozdrav Napoleonu. Napravil je pa ta verz prvoočel Karel Grum in ga kot drugoočel še enkrat podpisal po francosko.

Občinske table mairov so Avstrijci seveda razbili in sežgali, pa so jih vendar vaški župani nekaj prikrili in varovali francoske orle z največjim spoštovanjem, saj sta ohranjeni še tabli iz Vodie in Stopič, francoski orel, ki je visel na Pavlinovi gostilni Podbrezlem in tabla carinarnice v Ratečah na Gorenjskem. Lažje kot velike table so župani skrili občinske pečatnike, zato se jih je tudi primeroma mnogo ohranilo, še več pa razglasov. Naš kmet je ču-

val te malenkosti kot posvečene relikvije nad sto let v vedni nevarnosti pred avstrijskimi birči.

Solske knjige iz onega časa nam bodo pokazale, da je bila šola res slovenska, razglasi pa, da je imel naš jezik pravico tudi v uradih. Spominske medalije, srebrne in bronaste, na francosko osvoboditev Splita, Istre in na ustanovitev ilirskih provinc, nadalje dragocena darila slovenskim županom, zlate tabatiere in druga odlikovanja bodo na razstavi jasno pričala, da so bili Francozi tudi prepričani o zvestobi Slovencev.

Najlepša relikvija vse razstave je pa preprosto gosje pero, s katerim je veliki cesar v Schönbrunnu podpisal mir in Slovence napravil za svoje državljane. S tem peresom torej, katerega pristnost je potrjena z vsemi avtentikami, smo Slovenci dobili svoje ilirske province, s to čarobno palčico je bila »Ilirija oživljena«.

Napoleonovo pero je dal za razstavo na razpolago g. Karel vlt. pl. Strahl, lastnik naše največje galerije slik in zbirke starin v Stari Loki, ki pošlje še več drugih znamenitih spominov. Odboru je pa odprl svoje bogate zbirke tudi g. Nikolaj Saduškar v Kamniku, kar so drage volje storili tudi drugi zbiralci naših starin. Narodni muzej in licejska knjižnica bosta seveda na razstavi zastopala z večino številk, prav tako pa zagrebški, celjski in mariborski muzeji. Mestni magistrat, ki je prevzel za posojene dragocene vso garancijo, je dal vsa bogastva svojega arhiva, prav tako so se pa prijavila tudi druga županstva in številni župni uradi, tako celo pravoslavna občina v Karlovcu, ki pošlje zastavo francoskih dobropolicev — karlovačkih meščanov in okoličanov. Da ne bo manjkalo tarč ljubljanskih strelcev in zastav naših meščanskih gard, ki so se ohranile v Verželu. Novem mestu, Varazdinu in po drugih mestih, je že zagotovljeno.

Zadnji čas je pa, ker vse stvari morajo biti zaradi reprodukcije v posebni knjigi, ki bo izšla ob slavnosti, da se javijo vsi, ki imajo karkoli iz Napoleonove dobe sploh, torej tudi iz let pred in po ilirskih provincah, ki so trajale samo od 1809. do 1813. Slike soldatov, pismo, porcelan, stike krajev, uniforme in njih deli, orožje francosko in avstrijsko, redovi, denar, sploh vse je potrebno za razstavo, ki naj bo čim popolnejša slika francoske dobe. Kdor pa nima sam takih stvari, naj pa vsaj sporoči lastnike na naslov: Odbor za proslavo 120-letnice Ilirije oživljene v Ljubljani, Mestni magistrat.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Sreda, 25. septembra 1929, katoličani: Kleofa, pravoslavni: 12. septembra, Avtonom.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Drama: Strahovi C.
Kino Matica: Orjaški nosač (Viktor Mac Laglen).
Kino Ideal: Na koncu sveta (Tim Mac Coy).
DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Bohine, Rimska cesta. Leustek, Resljeva cesta.

KAKO ODPRAVIMO STANOVANJSKO BEDO BREZPOSELNOŠT & INDUSTRIJSKO KRIZO?

V danih razmerah in z danimi sredstvi se stanovanjska beda ne da odpraviti.

13

Izrpen odgovor na to anketo je težak, ker obsega kar tri kardinalne socialne probleme, skoro nemogoč pa zato, ker je treba povedati, kako zaceliti tri rane, ki so se najgloblje zajele v organizem naše družbe. Zato se ni čuditi, da so odgovori tako zelo površni in tako malo stvarni. Vse, kar ste doslej objavili v tej anketi, je bodisi tavanje po labirintu dokaj zmedenega pojmovanja sociologije ali pa naivno presojanje položaja, iz katerega je mogoč praktično samo en izhod: temeljit preustroj temeljev, na katerih stoji naša družba in ki bi bili morda še za nekaj desetletij dobri, da jih ni omajal sam zgodovinski razvoj. V probleme, kakor so industrijska kriza, stanovanjska beda in brezposelnost, se je treba poglobiti in jih preostati iz najširšega vidika, ker zadevajo vse družbene zvezi in vse panoge slovenskega udejstvovanja. Ni torej čuda, da odgovori na anketo niti približno ne ustrezajo njenemu namenu, kaj šele da bi se skušali približati izrpenemu obravnavanju teh treh perečih vprašanj. Pač je pa čudno, da se ne oglašijo možje, ki so po svoji izobrazbi in socialnem položaju poklicani razmišljati o velikih socialnih problemih in pomagati s svojim znanjem k zbolšanju razmer, če in kolikor to je pri danem sistemu delitve dela in jela sploh mogoče. To je dokaz, da se naši intelektualci premalo zanimajo za pojave, ki zadevajo v živo tudi nje same ali pa da so postali apatični napram vsemu, kar ni v neposredni zvezi z njihovo eksistenco. Oboje je žalostno, kajti če odpove mozeg, je delo udov brezplodno.

Kako odpraviti stanovanjsko bedo? O tem se je že toliko govorilo in pisalo, da kar tonemo v raznih predlogih in načrtih, a praktičnega izhoda iz zagate ni menda še nihče pokazal. Sicer pa ni čuda, da ga ni, ker ga ni mogoče, če ne bomo poseči v ureditve stanovanjskih razmer na način, ki bi pomenil konflikt med posrednimi družabnimi razredi. Stanovanjske bede bi sploh ne bilo, da se ni dotok kmetijskega ljudstva v mesta, posebno v mesta z močno razvito industrijo, tako povečal in da ni življenjski standard mnogo višji, nego je bil še tik pred vojno. Ljudje, tudi oni zadnji težaki in hlapci, so se začeli zavedati, da so člani slovenske družbe in da imajo pravico do življenja, ki gre po naravnih zakonih vsakemu kulturnemu človeku. Od tod težnja, da dobi vsak posrednik soto, vsaka družina pa stanovanje, ki bi vsaj do gotove meje odgovarjalo higijenskim zahtevam. Stanovanj pa ni toliko, vsaj stanovanj, ki zaslužijo to ime, ne, da bi jih lahko dobile tudi družine, ki visoke najemnine ne zmorejo. Ker je hiša kapital, ki se mora obrestovati, ni mogoče znižati najemnin tako, da bi jih zmogli tudi siromašnejši sloji. Povpraševanje po stanovanjih je mnogo večje od ponudbe in logična posledica je, da so najemnine visoke. Idealno in obenem naivno bi bilo, če bi se našel moderen Krez, ki bi zazidal bližnjo ljubljansko okolico s hišami in investiral v to človekoljubno delo nekaj sto milijonov, od katerih bi ne zahteval nobenih obresti. Potem bi bilo stanovanjske bede takoj konec.

Na vprašanje, kako odpraviti stanovanjsko bedo, odgovorjajo vsi, da je treba zidati hiše. To je zelo enostaven odgovor, kakor bi bil enostaven odgovor na vprašanje, kako položiti lažen železod, da ga je treba napolniti. Toda dokler stoji oni, ki imajo denar, da lahko zidajo hiše, pa najsi bodo že zasebniki, zadrage ali mestna občina, na strogo trgovačnem stališču, nam tudi z zidanjem novih hiš ne bo mnogo pomagano. Saj vidimo, da se je v Ljubljani zadnja leta mnogo zidalo, pa je stanovanjska beda še vedno taka, kakršna je bila, ali, da se izrazim povsem točno, porast števil novih stanovanj še daleč ni v odgovarjajočem razmerju z znižanjem števila onih, ki potrebujejo stanovanja. Prvo se je zadnja leta zelo pomnožilo, drugo je pa ostalo skoro neopremeno. V nove hiše se vseljujejo po pretežni večini ljudje, ki so stanovanja že imeli, pa se jih hoteli iz tega ali onega razloga zamenjati, ker jim niso konvenirala. S preseljevanjem je hiše v hišo pa stanovanjske bede ne bomo odpravili, ker s tem ni prav nič pomagano onim, ki res nujno potrebujejo stanovanja. Število teh žrtv stanovanjske bede se pri nas tako pretirava, ker prištevamo med nje tudi vse one, ki bi radi stanovanja zamenjali. Gotovo jih je pa toliko, da smemo govoriti o stanovanjski bedi in da je dolžnost vseh socialno čustlih, še bolj pa socialno brezčutnih ljudi zastaviti vse sile, da jo omilimo, če je že ne moremo odpraviti. A odpraviti je po mojem trdnem prepričanju ne moremo, ker bi morali dvigniti plačilno moč stanovanja nujno potrebnih najmanj za 500 odstotkov, a za to bi se lepo zahvalili delodajalci, ki dotične zaposlujejo odnosno država, ki jim plačuje kroke pa tudi dinarske pokojnine. Zidanje hiš bi pomenilo postopno odpravo stanovanjske bede šele takrat, če bi bile najemnine v njih tako nizke, da bi jih zmogli tudi vsi oni, ki so zdaj prišli na pospeševati tuberkulozo in umrljivost po kletah in barakah. Stanovanjski problem je treba prijeti tu, ne pa v kablnetu ali salonu, kajti če smo odkritostni, moramo priznati, da se stanovanjska beda tu začneja in končuje. Teoretično je torej mogoče dveje. Treba je najti nekoga, ki bo investiral v nove hiše kapital, ne da bi zahteval običajne obresti, ali pa dvigniti plačilno moč po raznih brezicah in socialnih stanovanjih bivaljnih toliko, da bodo zmogali najemnine za skromna stanovanja. Teoretično pravim, kajti praktično je v danih razmerah oboje nemogoče. Rečev ostane re-

vež in bo ostal tam, kjer je, dokler mu ne nakažemo stanovanja v naročju matere zemlje, a kapital je bil in ostane plemenska krava, ki se počuti dobro samo če se ji trebuh napije.

Oni, ki so prepričani, da se da stanovanjska beda odpraviti z zidanjem novih hiš, pravijo, da tiči tu zajec v grmu, ki se imenuje posojilo. Samo posojilo da je treba dobiti, pa bo domovina rešena in vsi barakarji se preselijo v palače. Seveda jim je čisto vseeno, kdo in kje dobi posojilo. Dobi naj ga recimo občina doma ali v inozemstvu, pa tudi zasebniki ga lahko dobe, če ga morejo. Lov za posojili je postal sploh naša specialiteta in ta se nam bo še brkdo maščevala. Kar vprašate zadolženega kmetiča, pa vam bo povedal, kako in kaj je z dolgovi. Občina naj bi torej najela posojilo in sicer tako veliko, da bi se sgradilo s tem denarjem toliko stanovanjskih hiš, kolikor jih potrebujejo za odpravo stanovanjske bede. Občina bi pa posojila izposojeni denar tistim, ki so strelje potrebni, da bi si jo s posojilom odneslo z dolgom napravili. Tako pridemo do znane ruske pravilice, ki pripoveduje, kako je miška pulila repo. Miška za repo, miška za miško, pišek za miško, babica za piška, ded za babico itd. — vlečejo, vlečejo, pa ne morejo repe izpuliti. Dotični, ki bi nam dal posojilo, bi nam pa že znal izpuliti repo in sicer tako temeljito, da bi ostali brez stanovanj še tisti, ki jih zdaj imajo. Ne bomo vendar naivni in ne mislimo, da nas bo kapitalist, pa naj bo že ta ali oni, pardoniral zato, ker imamo kostonjeve lase in modre oči. Če bi občina zgradila zadostno število stanovanjskih hiš z izposojenim denarjem, bi bilo treba plačevati visoke obresti in amortizacijo in posledica bi bila, da bi bile najemnine tako visoke, da bi jih ne zmogli baš oni, katerim bi bile hiše namenjene. Ali pa bi dolžnik z obrestmi in amortizacijo zaostal in posledica bi bila, da bi prešle hiše v last upnika, ki bi seveda takoj poskrbel, da bi se mu investirani kapital dobro obrestoval. In zopet bi bila posledica povišanje najemnin. Lahko bi se tudi zgodilo, kar se dogaja že zdaj, da bi ostala stanovanja radi previsokih najemnin prazna, a s tem da zidamo hiše in oddajamo stanovanja svezemu zraku, nismo stanovanjske bede prav nič omilili. Čim več bo posojil in dolgovi, tem manj bo cenjenih stanovanj in tem več barakarjev. S posojilom bi se dala stanovanjska beda odpraviti samo če bi bilo brezobrestno. Ali pa prosimo barona Rothschilda, ki se vozi zdaj s svojo jahto tam doli nekje po Dalmaciji, naj se nas usmili in kupi Ljubljano z živim in mrtvim inventarjem. Morda nas pa on spravi pod streho.

Teoretično bi bila še ena pol, po kateri bi se dala stanovanjska beda odpraviti. To je sistem kubature ali po domače povedano v praksi izvedeno načelo, da sme imeti vsak človek v stanovanju ali pa tudi v bivši lastni hiši samo določeno število kubičnih metrov prostora odoeno zraka. To bi pomenilo konec stanovanjske bede, obenem pa poseganje v privatno lastnino. Ker je pa poseganje v privatno lastnino po zakonu prepovedano, odpade tudi ta pol.

Stanovanjska beda se torej v danih razmerah in z danimi sredstvi ne da odpraviti. Čelo tam, kjer imajo občine neprimerno več denarja, nego ga ima ljubljanska, stanovanjske bede niso odpravili, temveč samo omilili. Za primer nam lahko služi bogata prestolnica bogate države Praga, ki že leta in leta prav marljivo zida, pa ji še vedno manjka če se ne motim 1000 stanovanjskih hiš. Z varčnostjo, pridnostjo, solidnostjo, privatno in komunalno inicijativo, posebno pa z malo večjim socialnim čutom bi se dala stanovanjska beda tudi pri nas mlačno omiliti, samo dobre volje in praktičnih, udeležljivih ljudi je treba. S posojili na desno in levo je pa niti omilili ne bomo, kaj šele da bi jo odpravili. Kar se tiče posojil, velja pač pregovor, da s polnim železodom ni točko vrtakati. Lahko je zidati hiše s izposojenim denarjem, vprašanje je samo, če nam ga bo kdo posojil, a še večje je vprašanje, kdo bo plačeval obresti in amortizacijo. V našem primeru bi jih morali plačevati barakarji in kletarji, seveda če bi jih mogli. Dvomim pa, da bi bilo tem revežem ustreženo s tem, da postanejo predmet izzemanja in izkoriščanja dotičnega, ki bi denar za hiše posojil. Pomagajmo jim raje tako, da jim s lastnimi sredstvi in možmi, četudi skromnimi, preiskrbito človeka dostojna stanovanja proti najemnin, ki jo bodo mogli plačevati. Tu je hrtbenica stanovanjskega vprašanja in tu je treba zasidati prvo lupo.

Toliko o stanovanjski bedi. Prihodnjič pa še nekaj o industrijski krizi in brezposelnosti.

Sport

— Sužbeno iz LHPA. (Iz seje u. o. dne 21. septembra 1929.) Na znanje se vzame prijava SK Pruja, da ne nastopi v jesenskih prvenstvenih tekmah, vsled česar se smatrajo vse njegove tekme par forfeit za izgubljene. — TKD Atena se ponovno poziva, da vplača takoj v gotovini savezni davek iz tekme Atena: Concordia dne 8. septembra. — Obnova se verifikacija Šapla Bože za SK Ilirijo s pravom nastopa 29. septembra 1929. — Na znanje se vzame poročilo SK Ilirije, da 22. septembra ne more nastopiti v prvenstveni tekmi proti SK Muri. V slučaju, da se kluba ne sporazumeta za drug termin, se verifikira tekma s rezultatom 6 : 0 za SK Muro. — Prijava SK Ilirije za prv. tekmo Ilirija : I. SSK Maribor, se vzame na znanje. — Prihodnja seja upr. odbora se vrši v četrtek 26. septembra v danskem salonu kavarnice Emona. Gg. odborniki se naprošajo, da seji gotovo prisostvujejo. — Tajnica.

Opdor proti spomenici mariborskih gospodarskih krogov

Proti spomenici predstavništva mariborskih gospodarskih krogov, pribitni na željo omenjenega predstavništva v »Slovenskem Narodu«, je nastal med mariborskimi obrtniki in trgovci velik odpor. V zadnjem »Gostilničarskem listu«, glasilu Zveze gostilničarskih zadrug mariborske oblasti v Mariboru, je izšel daljši članek z naslovom »Reforma socialne zakonodaje«, kjer se priporoča Zvezi, ki je priobčila isto spomenico v svojem glasilu, »Previdnost pri objavljanju člankov v strokovnem glasilu, ki ne koristijo nikomur, lahko so pa v škodo oni in drugi strani in izzivajo nepotrebne kritike«. Kakor znano, sta se oglašila proti spomenici v »Slovenskem Narodu« ravnatelj OUZD dr. Joža Bohinjec in tajnik Delavske zbornice g. Ivan Urtnik in odločno zavrnila njena izvajanja.

V istem »Gostilničarskem listu« je izšlo tudi naslednje pojasnilo:

Z ozirom na članek »Reforma socialne zakonodaje« v št. 8. »Gostilničarskega lista« izjavljamo, da je prvi del članka bil natisnjen, ne da bi nam bila znana njegova vsebina. Samo po sebi umestno se Zveza z vsebino članka, v kolikor se tiče zastopstva v upravi delavske zavarovalnice, na more strinjati.

Zveza gostilničarskih zadrug mariborske oblasti v Mariboru.
Zvezni predsednik: Andrej Oset.

Prosveta

Repertoar Narod. gledališča v Ljubljani

DRAMA.

Začetek ob 20. uri zvečer.
Sreda, 25. septembra: »Strahovi Red C.
Četrtek, 26. septembra: »Velika abeceda«. E.
Petek, 27. septembra: Zaprt.
Sobota, 28. septembra: »Velika abeceda«. Izven.
Nedelja, 29. septembra: »Fausta«. Izven.
Ponedeljek, 30. septembra: Zaprt.

»Velika abeceda«. Ta izredno duhovita, humorna in ganljiva storija profesorja Topaza je pri premijeri napolnila gledališče ter vzbudila burne salve smeha ter mnogo dobrega razpoloženja. Naslovno vlogo je kretal g. Cesar s svojim izvrstnim humorjem, njegovo elegantno prijateljico je igrala s pravim francoskim šikom ter veličnostno eleganco gospe Marija Nablocka. Tudi ostale vloge v rokah gg. Kralja, Gregorina, Lipaha in drugih so se odlično posrečile. Kdor hoče na večer preživeti dve veseli uri, naj te predstave nikar ne zamudi. Komedija »Velika abeceda« se ponovi v četrtek za red E. v soboto pa izven abonmaja.

»Nevesta s krono«. Zaradi nenadne nesetih tehničnih težav v gledališki slikeri, ki so onemogočile pravočasno dobavo originalnih dekoracij za to znamenito nordijsko delo, se premijera preloži na sredo dne 2. oktobra. V soboto zvečer se ponovi uspešna komedija »Velika abeceda«.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 25. septembra.

Na Dolenjski cesti se je pripetila včeraj manjša motokletistična nesreča. Posestnik K. iz Ljubljane je z motokletom zavozil v tovorni voz. Sunek je bil tako močan, da je K. s spremljevalcem vred zletel z motorja. Vsi trije so se lažje poškodovali. Motor se je precej polomil, dočim je ostal voz nepoškodovan. Nesreča je bila kriv posestnik sam, ker je vozil po levi strani.

Čudno razmerje vlada med nekima zakonca v Mostah. Oba sta že od julija ločena, stanujeta pa še vedno v hiši, ki je njuna skupna last. Te dni je žena ovadila moža, da ji je odpeljal 1600 Din vredno kolo znamke »Tribuna«, mož pa se je takoj revanžiral in je prijavil, da mu je žena odnesla dve pernici, desko za rezanje, četke in več drugih stvari v skupni vrednosti 420 Din. Pripomnil je, da te stvari dejansko niso njegova last, temveč nekoga posestnika iz Bohorčeve ulice. Žena je izpovedala, da označenih stvari ni vzela.

Železničar Karl Kisovec je prijavil, da je pes posestnika Paula K. okrazil njegovega psa. Ugrižnil ga je v desno stegno. Zdravnik, ki je psa preiskal, je ugotovil, da je zdrav. — Na Starem trgu je pes ugrižnil v ponedeljek posestnikovo ženo Jožeko Jesih. Pes je last Alojzija M.

Previdnost mati modrosti.
Neznanec turistu: Ta pokrajina je krasna, kaj ne? Ali bi mi mogli za hip posoditi daljnogled?

— Z veseljem.
Neznanec vzame daljnogled in gleda nekaj časa na vse strani, potem ga pa vrne turistu, rekoč: Hvala lepa, zdaj mi pa dajte uro in denar. Hotel sem se samo prepričati, če ni morda v bližini orožnikov.

Dnevne vesti.

— **Imenovanje.** Na predlog predsednika vlade in ministra za notranje zadeve gosp. generala Živkovića je s kraljevim ukazom imenovan za šefa-direktorja kancelarije ministarstva notranjih zadev uradnik velikega župana ljubljanske oblasti g. Anton Fortič. Odličnemu uradniku-strokovnjaku iskreno čestitamo!

— **Naš praški poslanik pri Setonu Watsonu.** Naš poslanik v Pragi dr. Angjelinovič se je mudil v soboto v Bratislavi, kjer je posetil profesorja Setona Watsona in se informiral o njegovem zdravju. Nato se je zglasil pri dežalnem predsedniku Janu Drob-nem.

— **Naš konzul v Brnu.** »Službene Novice« objavljajo ukaz, s katerim je imenovan za honorarnega konzula v Brnu veletrgovec Mato Visković. Prvi jugoslovenski konzul v Pragi je bil ing. Vuletič. Po njegovi smrti je ostalo to mesto nezaštevano.

— **Jugoslovenska skladišča v Bratislavi.** V nedeljo sta prispela v Bratislavo znana jugoslovenska skladiščarja K. Šafranek in Stjepan Hristić, ki sta se pogajala z ravnateljem slovaškega Narodnega gledališča Oskarjem Nedbalom o izvajanju njihovih del v slovaškem gledališču. Dosežen je bil sporazum in dela obeh skladiščarjev pridejo v repertoar slovaškega gledališča, ki se bo v bodoče sploh bolj zanimalo za slovaško gledalo.

— **Is državne službe.** V višjo skupino so pomaknjeni županjski svetniki v Ljubljani Rajko Svetek, sreski poglavar v Kočevju Friderik Logar, sreski poglavar v Ptujih dr. Fran Vondina, sreski poglavar v Litiji Franc Podgor, policijski ravnatelj v Ljubljani dr. Alojz Guštin, tajnik ljubljanske županije dr. Ivo Karlin, tajnik mariborske županije Vladimir Suša in viš. policijski komisar v Sadrževu Zvonimir Kunc.

— **Prepovedani publikaciji.** Notranje ministarstvo je prepovedalo uvažati in razpečevati v naši državi italijansko knjigo »Oltre Adriatico« in bolgarski list »Zapadni pokrajine«.

— **Zakon o ustroju vojske in mornarice.** V »Službenih Novinah« št. 223 z dne 23. t. m. je objavljen novi zakon o ustroju vojske in mornarice.

— **Kongres narodnega delavstva v Kranju.** Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze nas obvešča, da predpriprave za kongres narodnega delavstva v Kranju zelo lepo napredujejo. Vsek dan prihajajo prijave številnih delegatov podružnic, ki kar tekmujejo med seboj, katera bo poslala več članov v Kranj. Tudi ostala društva se častno odzivajo vabilu in vse kaže, da bo 6. oktobra zopet združil veliko množico naprednega delavstva v mogočno manifestacijo za svoje pravice. Kdor ni pomotoma prejel vabila, naj se obrne na tajništvo NSZ v Ljubljani, palača Delavske zbornice. Tam se dobe tudi izkaznice za polovico vožnje v Kranj. Izkaznice, ki so veljavne za vse vlake razen ekspresa, se dobe brezplačno. Ponovno poglavmo vse napredno delavstvo, da se v čim večjem številu udeležijo svojega kongresa 6. oktobra v Kranju.

— **Odhod češkoslovaškega konzula iz Zagreba.** V ponedeljek dopoldne se je poslovil dosednji češkoslovaški konzul v Zagrebu dr. J. Andriol od Zagrebčanov. Na kolodvor so ga sprejeli uslužbenci konzulata, zastopniki Češkolovaške Besede in Češke Obci. Jugoslovensko-češkoslovaške lige, hrvatskih kulturnih društev itd. Pri-srečno slovo je pričelo, kako je bil dr. Andriol v Zagrebu priljubljen.

— **Jugoslovenska svečanost v Trnavi na Slovaškem.** V nedeljo je bila odprta na rojstni hiši prvega zagrebškega nadškofa kardinala Hauška v Trnavi na Slovaškem spominska plošča. Svečanosti so se udeležili prosvetni minister dr. Štefanek, naš poslanik v Pragi dr. Angjelinovič, 30 članov jugoslovenske delegacije pod vodstvom zagrebškega nadškofa dr. Bauerja in mostarskega škofa Mešića, škof dr. Jantuschka in Bubnič, zastopniki Češkoslovaško-jugoslovenske lige, več slovaških poslancev itd. Po uvodnih besedah škofa dr. Jantuschka je spregovoril minister dr. Štefanek o delu Hauška in Strossmayerja za zblizanje obeh narodov. Po njegovem govoru so bile poslane pozdravne brzojavke prezidentu Masaryku, kralju Aleksandru in papežu. Jugoslovenska delegacija je odpotovala v ponedeljek na Velenrad, včeraj pa v Olmuc in Prago, kjer se udeležijo svetovaslavskih svečanosti.

— **Opozorilo udeležencem odkritja spomenika Grguru Ninskemu.** 29. t. m. bo odkrit v Splitu spomenik Grguru Ninskemu. Jadranska plovidba je dovolila udeležencem polovico vožnje, ki velja od 27. sept. do 1. oktobra. Udeleženci naj kupijo na odhodni postaji vozni listek, ki bo veljal s potrdilom o udeležbi tudi za povratek.

— **Iz zdravniške službe.** V imenik zdravniške zbornice za Slovenijo sta bila vpisana sanitetni kapitan II. klase v Ljubljani dr. Nikola Čosić in sekundarni zdravnik vojaške bolnice v Ljubljani dr. Aleksander Žigon.

— **Koncesija za trasiranje žične železnice od Sobotha do Vuzenice** je bila z odlokom prometnega ministarstva podeljena graški tvrdki Raimund Wurzing. Gre za predhodno koncesijo za trasiranje žične železnice na električni ali motorni pogon od mejne občine Sobotha v Avstriji do železniške postaje v Vuzenici kakor tudi za industrijski tir v Vuzenici za zvezo z obstoječim tirom.

— **Veterinarski kongres v Novem Sadu.** V Novem Sadu se je dne 23. septembra končal jugoslovenski živozdravnikov kongres, katerega se je udeležilo mnogo delegatov iz vseh krajev države. Na kongresu je bila v nedeljo sprejeta resolucija, ki zahteva, da se živozdravnikov ne sme izključiti od živozdravne, marveč da morajo skupno z agronomi delovati za povzdigo narodnega gospodarstva, ker je število živozdravnikov trikrat večje kot agronomov in ker so živozdravniki v neprestanih stikih z živozdravci.

Za predsednika je bil izvoljen dr. Kosta Kondić, za podpredsednika pa dr. Simon Zibert in Milutin Gec. Od Slovencev so bili v odbor izvoljeni Franc Mundrai, Anton Korošec in dr. Leopold Hribar.

— **Hotelsko osebje mora z gosti občevati v našem jeziku.** Ministrstvo trgovine in industrije je poslalo hotelirski organizaciji okrožnico, v kateri zahteva, da mora hotelsko osebje vsakega tujca najprej nagovoriti v domačem jeziku in šele ko se prepriča, da našega jezika ne zna, sme občevati z njim v dotičnem tujem jeziku.

— **Težka avtomobilska nesreča v Bosni.** V ponedeljek se je na cesti Derventa-Bos-Ružan pripetila težka avtomobilska nesreča. Avto trgovca Aleksandra Tota iz Požege, v katerem so se vozili tudi Josip Toka, Anton Trajan in Vlada Tor, je padel v globok prepad. Tot se je ubil, njegov spremljevalci pa so bili težko ranjeni.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo deloma oblačno in hladnejše. Včeraj je bilo po vseh krajih naše države bolj ali manj oblačno. Temperatura je povsod znatno padla. V Splitu je znašala najvišja temperatura 20, v Ljubljani 17,2, v Zagrebu 17, v Mariboru in Beogradu 15, v Skoplju 13, v Pločju 11. Barometer je kazal davi v Ljubljani 771,1 mm, temperatura je znašala 6 stopinj.

— **Živalske kužne bolezni v ljubljanski oblasti.** Od 9. do 15. t. m. je bilo v ljubljanski oblasti 9 slučajev mehurčastega izpušcaja goved, 18 svinjske kuge, 28 svinjske rdečice, 8 perutninske kolere in 2 šušta.

— **Dr. Piro I.: Naše zdravje.** Knjižnica Podmladka Rdečega križa, 3. zvezek. Ljubljana 1929. Str. 52, cena 3,50 Din. Na našem knjižnem trgu smo že dolgo pogrešali kratke in poljudne higijene, ki bi lahko prodrle v zadnjo slovensko hišo. Sedaj jo imamo. Ravnatelj našega higijenskega zavoda je na kratko popisal človeško telo, nalezljive bolezni, osebno higijeno in naš dom s higijenskega pogleda. P. R. K. pa izdal spisa v svoji priročni ceni in prikupljivi knjižnici. Če pogledamo še vedno znatno umrljivost pri našem narodu, bi delce res zaslužilo, da pride v prav vsako slovensko hišo. Dobiti ga je v vseh knjigarnah, dočim P. R. K. sam posameznih izvodov ne razpolaga.

— **Otrok padel pod voz.** V Melencih pri Velikem Bečkereku se je pripetila v ponedeljek težka nesreča. 12-letni posestnikov sin Ivo Mijatović je zapregel konja in odpehjal z dvorišča težak, z vrečami koruze naložen voz. Nesreča je hotela, da je med vožnjo pičil srčen konja, ki se je splasil in potegnil za seboj še drugega. Dečku so ušle vati iz rok in padel je pod voz. Kolo mu je šlo čez glavo in je bil takoj mrtev.

V četrtak otvoritev vinske kleti „Zvezda“

Se priporoča
FRAN IN ROZA KRAPEŠ

— **Uboj v Kaču.** V nedeljo popoldne je bila v Kaču v Banatu v neki gostilni zbrana večja družba pivcev, med njimi tudi posestnik Gena Kapetanov in čevljar Jovan Vasić. Nastal je prepir, med katerim je Vasić Kapetanova s palico tako močno udaril po glavi, da je nezavesten obležal. Vasić je pobegnil, Kapetanova so pa obvezali in je kmalu zapustil gostilno. Spotoma je srečal Vasića. Nastal je nov prepir, med katerim Kapetanov potegnil iz žepa nož in sunil Vasića v prsa. Zadel ga je v srce in je bil Vasić takoj mrtev. Kapetanova so prišli orožniki in ga izročili sodišču. Vasić je bil znan kot velik nasilnič. Leta 1926 je bil od novosadskega sodišča obsodjen radi uboja na 10 let ječe, kasakslo sodišče mu je pa kazen znižalo na tri leta.

— **Se o slepariji na Sušaku.** Poročali smo, kako sta nedavno na Sušaku dva podjetna sleparja otcinila posestnika Stjepana Polića, ki se je nedavno vrnil iz Amerike. Izvabila sta mu 150.000 Din. češ, da znata delati dolarje. O slepariji je bila obveščena tudi policija, ki je osumila zakonca Vidas. Oba pa odločno tajita sleparijo in tudi Polić ne more pričati proti njima. Osumljeni Viljem Vidas je skušal dokazati alibi in je pozval za pričjo tkočaka Vladimira Crnkovića iz Trbovelj. Dokaz se mu pa ni posrečil, nasprotno ga je celo obremenil. Vidas in njegova žena sta ostala v zaporu.

— **Samomor v Karlovcu.** Včeraj so našli v Karlovcu obešenega 43-letnega krojača Vladimirja Genića. V nedeljo je bil moč še v veseli družbi prav dobre volje in zato je nerazumljivo, kaj ga je gnalo v smrt. Najbrž si je končal življenje v trenutni duševni zmedenosti.

— **Nove umazanosti dr. Kulčarja.** Poročali smo te dni o umazani aferi zagrebškega odvetnika dr. Kulčarja. Policija ga je zaprla in sedaj prihajajo na dan nove grdobije. Tako je neka ženska prijavila, da je dr. Kulčarju izročila 500 Din. češ, naj pomaga njenemu možu, ki je bil osumljen komunistične propagande, iz zapora. Dr. Kulčar je denar sprejel, za moža se pa ni zmenil. Gospodična E. C. je dr. Kulčarju izročila 19.500 Din kot kavičjo za 37.000 Din, katere je morala po dr. Kulčarjevi zahtevi dobiti od sodišča. Kasneje je zvedela, da o denarju na sodišču ni duha, ne sluh in da si je dr. Kulčar vest izmisli. Zahtevala je od odvetnika, naj ji vrne denar, ta pa je izjavil, da je njegov podpis ponarejen. Ker se pa E. C. ni dala ugnati, se je z njo pobotal in ji obljubil, da ji bo denar vračal v mesečnih obrokih. Dva ali tri obroke je res plačal, potem se pa za deklo ni več zmenil. Bil je celo tako nesramen, da ji je zagrožil, da jo bo pustil zapreti, če ga bo še nadlegovala in da bo že našel vzrok za to. Policija bo odvetnika izročila sodišču.

Iz Ljubljane

— **Regulacija Dunajske ceste.** O vprašanju preureditve Dunajske ceste, osobito o podvozu pod železniškim tirom, se zadnji čas vrše živahne diskusije v ljubljanski sekciji Udruženja jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov. Zadnji petek je trajala diskusija več ur. Udruženje predloži mestnemu magistratu izčrpano strokovna poročila o načinu regulacije Dunajske ceste. Poročilo inženjerjev bo predloženo tudi občinskemu svetu.

— **Regulacija Vegove ulice.** Zadnje dni je regulacija Vegove ulice znatno napredovala. Cestni valjar je že končal svoje delo na cesti. Ob straneh, kjer bodo nasajeni beli topoli, je svet tudi že izbran. Zdaj so začeli delavci izravnavati Sotesko, Gregorčičevo in Knežjo ulico ob poslopju banke Slavije — tja do Turjaškega trga.

— **Dela pri Napoleonovem spomeniku.** Okrog kamnosekov tvrdke Feliks Toman, ki obdelavao hvarski marmor za Napoleonov spomenik je vedno mnogo radovednih gledalcev. Včeraj so kamnoseki že postavili podstavke, iz štirih kvadrov, obdelanja po načrtu. Na ostalih kvadrkih, ki so določeni za napis, so kamnoseki včeraj začeli dolbsti črke. Na enem kvadrstu se že izklesani dve vrstici iz Vodnikove »Ilirija ozivilna« in sicer verza: »Napoleon rezhe. Ilirija vstan!«

— **Sadni in živilski trg.** Danes je bil sadni trg dobro založen s lepim sadjem, osobito z jabolkami, hruškami in češnjami. Cene so bile v splošnem neizpremenjene. Mnogo lepih hrušk-maslenk so prinesle kmetice od Sv. Katarine in iz Morav. Prodajale so jih po 6 Din kg. Na trgu je bilo tudi mnogo mednih tepk po 3 Din kg. Belokranjsko grozdje je bilo po 6 Din. Neka kmetica je prinesla na trg večjo množico bezgovih jagod. Takoj jih je prodala po 3,50 Din za 1. Danes so se na trgu pojavile po daljšem presledku gobe in sicer manjša množina liščik, ki jih je kmetica iz smledniške okolice prodajala po 3 Din 1, dočim so bile v avgustu po 2 do 2,50 Din 1. Drugih gob ni bilo na trgu.

— **Dva čudna svetovna popotnika.** Pred pošto so sredi Ljubljancev opazovali dva čudna svetovna popotnika. Bradata možakarja v kratkih suknjičih, kratkih hlačah in dokolenicah sta vlekla za seboj majhen vozček na dveh kolesih, na katerem sta imela naloženo vse svoje imetje.

— **Strokov. obrt. nadalj. šola za stavbne obrte Ljubljana-Graben.** Vpisovanje učencev vajencev se vrši v nedeljo, t. j. 29. septembra t. l. v času od 8—12. Novinci naj prinese s seboj odpustnico, ozir. zadnje šolsko izpričevalo (izkaz) in učno pogodbo. Oni učenci vajenci, ki so hodili že tukaj ali pa kje drugje v obrtno nadalj. šolo, naj prinese s seboj zadnji izkaz iz obrt. nadalj. šole. Ob vpisu je plačati 23 Din. Z rednim poukom pričnemo v ponedeljek 7. oktobra ob 2. polpodne. Voditelj šole.

— **lj Cirkus Konrado dospe v Ljubljano.** Sloves tega cirkusa je najboljši in bomo imeli priliko občudovati pri njegovih predstavah pravo prejšnjo cirkusko umetnost. Predstavljali se nam bodo prvredni artisti, krasni plemenski konji, mnogo eksotičnih živali, drezure divjih živali, levi in tigri.

— **lj Ne plačam, nimam denarja!** Včeraj popoldne je prišel v kavarno »Emona« možič v srjaci in brez suknjiča. Sedel je za mizo in samozavestno naročil kozarec vermuta. Natakara ga začudeno pogledal in mu postregel z vermutom. Čuden je gost začel zahtevati štiri kozarce vermuta in črno kavo. Ko je pa prišel plačalni, je dejal, da ne plača, ker nima denarja. »Bomo že videli!« je dejal plačalni, »tako grem po stražnika.« Naj pride, mora pa pome v kavarno, je odgovoril gost. Prišel je stražnik in zahteval, naj gre z njim na policijo. Možakar pa je mirno obsedel in se za poziv ni zmenil. Stražnik ga je pograbil za roko in odvedel na policijo. Tam so ugotovili, da imajo opraviti z brezposelnim bivšim železniškim strojevodjo B., ki se ga rad nalezne na tui račun. Mož je ostal v zaporu in bo tri dni žagal drva, da bo lahko poravnal račun.

— **lj Biserina oradja kupite najbolje pri Fr. P. Zajec, izprašan optik, Ljubljana, Stari trg 9.** 85 T

Iz Celja

— **c Premalo kruha se mu je videlo.** Policiji se je pritožil neki čevlarski pomočnik iz Gaberja, da je njegova žena zamesila štucco kruha iz 3 kg moke in jo odnesla v peko v neko pekarno. Ko pa je stekel kruh, je tehtal baje precej manj, kakor bi pa moral. Zato je osumil peka, da mu je odrezal kos testa in ga spekel zase.

— **c Zaboden avtomobil.** V neki gostilni ob Ljubljanski cesti eta se hotela predstojnim okrepčati neki šofer in njegov prijatelj. Avtomobil je šofer pustil kar pred gostilno. V tem je pa prikolovratil mimo precej vinjen neki posestnik iz celjske okolice in je moško sedel za krmilo. Tudi trobiti se mu je zabotelo, to pa je privabilo na cesto lastnika avtomobila in njegovega prijatelja, ki sta nepovabljenega gosta vrgla iz avtomobila. Pozneje sta pa šele ugotovila, da je nekdo prerezal dešno zadnjo pnevmatiko. Šofer trpi 250 Din škodo. Posestnik, ki je sedel samovoljno v avtomobil, zanika, da bi bil on prerezal pnevmatiko. Na vprašanje, zakaj je sedel brez dovoljenja v avtomobil, je odgovoril, da je pri njem doma že taka navada.

— **c Mestni občinski svet v Celju bo imel svojo redno sejo v petek 27. t. m. zvečer na mestnem magistratu. Na dnevnem redu so poročila raznih odelcev.**

Moderni zakonci.

— Jaz s teboj nisem našla tega, kar sem iskala.

— Čudno, jaz sem pa s teboj našel to, česar nisem iskal.

Vzorna žena.

— Imam vzorno ženo. Vsak večer mi sama sezuje čevlje.

— Kadar se vrneš iz gostilne?

— Ne, kadar hočem iti v gostilno.

Zagoneten potnik na ponesrečenem parniku

Razkožen preokooceanski parnik mirno reže valove širnega mora. Na krovu so vsi veseli, nihče ne slut, da je parnik ogromna krsta, sinje morje skupen grob, albatros v zračnih višavah pa grobar, ki priganja s svojimi mogočnimi krili koščeno ženo, naj hitro vzame, kar je nienega. Stroji brne, vlak žene parnik naprej, smrt je razprostrta koščene roke nad bogatim plenom, a na krovu še nihče ne ve, da se blizu katastrofa.

Kar nekaj voščil zadoni, morje bruha iz sebe val pen; na dnu parnika zahrešči, in že poje sirena svojo strahotno pesem, že kliče radioaparati na vse strani SOS. Parnik ima preluknjano dno, voda bruhla vanj, minute so mu štete, potniki pošast je odpira svoje nenasično žrelo, da ga pogoltno s posadko in potniki vred. Smrt je dvignila svojo lobanjo visoko pod nebo, eno nogo je postavila v morje pred parnikom, z drugo stoji za njim, ob straneh pa grabi s koščeni rokami in dviga valove, da pljuskajo čez krov. Sredi brezskrbnega življenja je zalotila potnike, nihče je ni pričakoval. Vsem zre groza iz oči, vsi begajo po krovu, sklepajo roke in iščejo rešilno bilko, katere bi se oprijeli, da jih ne pogoltno morská pošast.

V tej strašni borbi za golo življenje je ostal miren samo

mož železnih živec

nem, gluh in slep za vse, kar počenajo nesrečni potniki v zadnjih trenutkih svojega življenja. Njegov obraz ni bled od smrtnega strahu, njegovi lasje na vihrajo v vetru, njegove kretne ne pričajo, da misli samo še na rešitev gola-ga življenja. Molče stopi k radiooperaterju, v eni roki drži revolver, v drugi listek, na katerem je napisano:

Oddajte po radiu: Številka 19. X. K. 47.

Kdo je zagoneten potnik, kaj hoče, zakaj ne misli na rešitev, kaj pomeni št. 19. X. K. 47, zakaj priliči radiooperaterja oddati te znake in prenehati s klicji na pomoč, čeprav se parnik že potaplja? Vse to zve čitatelj iz senzacionalnega romana

„Črna maska“

kj začne izhajati v »Slov. Narod« te dni. To delo slavnega romanopisca Augusta Muira pa ni običajna pustolovska zgodba, v njem je pretresljiva slika borbe med poštenostjo in zločinstvom. Prizori, ko stavi hči svoje življenje na kocko, da reši po nedolžnem obsoleno in zaprt, mater, se vtišnejo človeku globoko v spomin. Roman »Črna maska« je visoka pesem ljubezni vzorne hčerke od matere in zato bo vzbudil med našimi čitatelji tem večje zanimanje. Ne zamudite začetka, da boste mogli slediti vseskozi napetemu in zanimivemu dejanju! Opozorite prijatelje in znance, ki še niso naročili na »Slov. Narod«, naj se takoj naroče, da bodo čitali roman, kakršnih je v naši prevodni literaturi malo!

Otvorite nam paralelko

Pod tem naslovom se je v naši rubriki oglasil prizadet rodbinski oče. Tudi jaz se strinjam s temi besedami in povdarjam: Proč s meščansko šolo!

Sem mati petih otrok, od katerih je najstarejša dedica obiskovala in dovršila meščansko šolo. Ves čas šole je želela le na učiteljsko, posebno pa, ker ji je tudi učiteljica velela, da naj si izbere ta poklic, ker je energična in ker ima dobre živce. Res se je priglasila na učiteljsko, a dastavno šila in zdrava, ni bila sprejeta.

A kaj nočem zdaj? Vpisovanje na vseh zavodih se je vršilo nekaj dni preje. Pristljena sem jo torej dati učiti kake obrti. Čemu je otrok obiskoval šolo do 15. oziroma 16. leta. Ker pri današnjih razmerah vsak komaj čaka, da pride vsaj prvi otrok do kruha. Krivda je v glavnem v tem, ker ni bilo vpisovanja na učiteljsko pred vpisovanjem na drugih šolah. Ali naj pa se ustanove paralelke v prvih letnikih učiteljske.

Torej naj se odredi enakovrednost šol ali naj pa se ukinejo meščanske šole in spremenijo v gimnazije tako, da bodo imeli absolventi meščanskih šol vsaj nekaj upanja na učiteljsko.

Cene morskih rib v Ljubljani

Z ozirom na članek v »Slov. Narod« glede pretiranih cen rib na ljubljanskem trgu, sporočam piscu sledeče:

Ljubljana uvaža pretežni del morskih rib iz Trsta, nekaj tudi s Sušaka, dočim je iz Dalmacije uvoz rib radi skrajno neugodnih prometnih priilik skoro nemogoč razen v decembru, januarja in prvi polovici februarja, toda tudi tedaj je vezan z rizikom.

Trst izvaž z direktnimi brzojavki velike količine rib v razne kraje kot n. pr. na Dunaj, v Budimpešto, Prago, München, Berlin itd. Radi zelo ugodne zveze z Ljubljano zalaga Trst tudi ljubljanski trg z ribami, ki se seditko transportirajo, kar je ravno pri terzilih. Transport rib iz Trsta do Ljubljane traja po železnici kot brzovozno blago z osebnim vlakom največ 8 ur, s tovrstnim avtomobilom do 4 ure. Gotovo da dosepejo ribe v najboljšem stanju.

Cena rib v Trstu je skoro vedno ista kot v Dalmaciji, toda z razliko 1 proti 3 t. j. kolikor stane kg rib dinarjev, stane v Trstu lir. Poleg tega je pristeti še carinske stroške, ki znašajo ca 2 Din pri kg, dalje prevoz, led, zaboje, mestno užitnino in dr. Zato se cena rib v Dalmaciji sploh ne more vzeti v obzir, ker je vsak transport malih sardelic iz Dalmacije v Slovenijo po železnici izključen. Piscu gotovo ni znano, da traja transport rib iz Splita ali Šibenika v najboljšem slučaju 24 ur, največkrat pa 36 ur, ker blago zaostaja na postajah Karlovac ali Zagreb in Zidani most. Radi prepovedi žel. dir. v Zagrebu se ribe pakovane v led ne smejo pošiljati brzovozno z brzovlaki v navadnih zabojih, temveč mora biti v zaboji zadostna količina suhega žagana, ki vodo od stopljenega ledu popije. Radi navedenih nedostatkov je uvoz rib iz Dalmacije skoraj popolnoma nemogoč. V slučaju pa, da more pisc dobavljati ribe

iz Dalmacije, mu bom zelo hvaležen, konzumentom pa bo omogočen nakup sardelic po 4 do 5 Din za kg ali pa celo 3 kg za 7 Din če so že stroški vračunani.

O velikem riziku pri prodaji rib pa pisec molči. Ribe pač ne moremo vskladiščiti kot krompir ali fižol, temveč je ostanek neprodanih rib vedno riziko zasluzka. Torej najprej nekoliko več pomisleka in potem krosenje. Sicer pa svetujem piscu, da se posveti trgovini z ribami, da se bo prepričal na lastno kožo, kako ogromni so dobički pri prodaji rib.

J. O.

Več lip v mesto

Naprave novih parkov in preureditev ter moderniziranje ulic vsakdo najtopleje podpravlja. Storiilo se je zadnja leta več kakor bi bilo pričakovati. Pri novih nasadih vsakor opažamo, da se na škodo lipo nasaja le prepogosto divji kostanj, odnosno topol.

Končno je vsako drevo lepo, vendar kostanjev je v Tivoliju in »Zvezdi« zadržati, tudi topol je zadostno zastopan v novih parkih Tivolija ter nasadih Čojzove ulice, odnosno Sv. Jakoba trga. Pred dnevi je bilo objavljeno v Vašem cenj. listu, da se name-rava nasaditi na Emonski cesti istotako topolov dvoredov. Ker se pri lipi z obrezovanjem doseže polzuba oblika, in bi ista v tem kraju nedvomno lepo prosperirala, ter poletne mesece razširjala prijeten vonj cvetja, prosimo, da nasadite tu lipo. Zeleti bi bilo, da se tudi v novih parkih Tivolija zamenjajo mladi kostanji z lipami ali divjimi akacijami, ki bi vsako pomlad, odn. poletje opozarjale šetalec na svoje duhteče cvetje.

Ob frekventiranih šetališčih se pri nas povsod pogreša lipo, le tu pa tam te leta s svojim prijetnim vonjem s privatnega vrta opozori nase.

Velika mesta v Nemčiji s ponašajo s krasnimi lipovimi drevoredi, čemu se tega izogiblje Ljubljana?

Več opazovalcev.

— **Neinformiranost ali zlobna mistifikacija.** V ponedeljek smo priobčili notico, v kateri se pisc zgraža nad neko novo stavbo v Šiški, češ, da je ličen svinjak in da stoji kar sredi ulice, kamor ne spada. V dopisu je bila navedena Verovškova ulica. Informirani smo se in zvedeli, da v Verovškovi ulici splo ni nobene nove stavbe, kaj šele svinjaka, pač pa si je zgradil g. Anton Sagmeister v Jernejevi ulici vogal Medvedove lično enonadstropno hišo no ameriškem sistemu. Če je bila mišljena ta hiša, ki je v kras Jernejevi ulici, o čemur pa dvomimo, gre očividno za zlobno škodoželjnost ali pa za osebno mrznost, ki se je pa spozabila nekoliko predaleč.

Pri zdravniku.

— Lečil vas bom, toda samo, če mi obljubite, da se boste točno držali mojih navodil.

— Pod častno besedo vam obljubim, da izpolnim vsako vaše povelje.

— Dobro, poravnajte torej račun iz lanskega leta.

A. J. Kuprin:

Saška in Jaška

Nika je znana navihanka. Nika je porodnica. Nika skače na kozo. Vse hoče vedeti, povsod vrtakne svoj rdečkasti nos. Posebno tja, kamor bi ga ne smela vtikati. V eni minuti nakopči petindvajset vprašanj in sama odgovori z neverjetno naglico na vsa.

Niki še ni polnih deset let, pa je vendar že dvakrat letela na aeroplanu in zato gleda na svoje družice iz višine 600 metrov.

Im prav nič, niti kapljice se nisem bala, — pravi, — to je samo strašno prijetno. Kakor da se voziš po tlaku z avtomobilom, ki ne drdri. A tam doli se zdi vse, hiše in konji, lokomotive in drevje kakor igračke za majčkene deco.

Nika je iz rodbine vojaških letalcev Prokofijevih. Njen oče je slaven konstruktor. Njegova posebnost so težki borbeni aeroplani. Iz ogromnega »Farmana« št. 30 je bombardiral Nemce.

Brat Žorž je dobro znan na vseh aerodromih kot virtuoz visoke šole in kot pilot, ki ima vse akrobacije v maleni prsti. Vse sisteme aeroplanov pozna kakor svojih pet prstov.

Drugi brat Aleksander, kateremu pravi Nika Saška, je vojaški pilot v mornarici. Ta je prekosil očeta v službi. Ima na vesti več zbitih nemških aeroplanov. Je star nadporočnik, ročaj njegovega bodalca je okrašen s trakom reda sv. Georga, a za zadnje junaštvo pri obrambi Oesela ga čaka nedvomno tudi častniški križec sv. Georga.

Nika je po pravici ponosna na svoje tri letalce. Celo oguljena Nikina opica Jaška je absolvirala že mnogo poletov na bojišču, pritrjena na nosu Saškovega aeroplana.

Nika mežika s svojimi blestečimi modrimi očki, maje z dečjo glavo in popravlja kratke lase, ki ji silijo na nos.

Včeraj ste mi pripovedovali o pseh, goseh in mačkah. Ali hočete, da vam povem v zahvalo nekaj o Saški in Jaški? Samo obljubite mi, da se ne boste jezili, če bom kaj zmešala.

Prosim, Nikica, prosim, kar pripovedui.

Njeno pripovedovanje je užitek. Je živo, jasno, duhovito in točno, polno razburljivih kretenj. Žal bi ga mogel zabeležiti samo gramofon, nastavljen na njena usta, da si mi tudi ta način ne zdi povsem zanesljiv, kajti Nika se med pripovedovanjem vrti na vse stra-

ni. Če jo človek popravi v kaki tehnični podrobnosti, se ne čuti užaljeno. Rad prizna, da se na to ne razume.

Zato tolmáčim njeno pripovedovanje v overovljeni in z verodostojnimi informacijami potrjeni zazlagi, a njo samo pustim govoriti samo v nujnih primerih.

Nekako sredi jeseni je bil oddelek borbenih hidroplanov na otoku Oesel telefonično obveščen, da so opazili v Leonskem zalivu tri nemške podmornice. Poročilo je prispelo proti večeru, ko se je začelo mračiti. Tisti hip je bil v polni pripravljenosti samo hidroplan kadeta Prokofijeva, Nikinega Saške. Zato je skočil kadet nemudoma v hidroplan, posadil je kraj sebe hrabrega mehanika Blinova in že se je dvignil visoko nad sinje morje in ubral dobro znano smer.

Kmalu sta priletela nad Leonski zaliv, pregledala sta ga zelo vestno, toda o nemških podmornicah ni bilo duha ne sluha. Preostajalo ni drugega nego vrniti se praznih rok v veliko nezadovoljstvo Blinova, ki ga je bomba zelo srbela v rokah.

Hidroplan se je približal svoji postojanki. Že sta videla Cirkovski svetilnik. Plamen grmade, ki so jo zažgali na obali njima na ljubo namenoma, je postal vsak hip večji. Okrog ognja so se že videle temne človeške postave.

Kadet Prokofijev je upravljal svoj aparat z eno roko, drugo je pa molil iz gondole in pritiskal na gumb električne svetilke. S tem je oznanjal svoj povratek. Z neobičajno spretnostjo se je spustil na morsk gladino. Blinov je celo pripomnil: »Lepe bi še podnevi ne mogla sestiti. Kar je nastala katastrofa. Ena k hidroplanu pritrjenih bomb je eksplodirala.

Sklepati o vzroku eksplozije se da samo iz raznih domnev. Najbrž je nastala takole: Še predno sta priletela nad zaliv, je odvil nestrpn Blinov na dotični bombi zaščitni poklopce in držal bombo v rokah, da bi jo vrgel na prvi znak, dočim je ležala druga bomba na dnu gondole med njegovimi stopali. Ko se je pa hidroplan po brezuspešnem iskanju nemških podmornic vračal domov, se je mehanik spomnil na zaščitni poklopce in začel ga je pritrjevati na prejšnje mesto, držeč bombo med kolena. Bomba je imela obliko hruške. Očividno se mu je pri tem izmuznila in padla na drugo bombo. Čudno je, da druga bomba pri detonaciji ni eksplodirala. Hidroplan je bil seveda ves zve-

ružen. Blinova je raztrgalo na drobne koščke, kadet se je pa rešil po čudežnem naključju.

Saška Prokofijev je pozneje pripovedoval, da v onem trenutku eksplozije ni slišal in da ognjenega zublja sploh ni videl. Čutil je samo, kako ga je neka peklenška sila dvignila s sedeža, vrgla visoko v zrak in treščila nazaj v morje. Moral je napeti vse sile, da je splaval na površje. Dolgo ni mogel pošteno dihati, neprestano je bruhal slano morsk vodo, ki mu je bila zalila usta, grlo in nos. Instinktivno se je oprijel plavajočega kosa odklomljenega krila.

Priplaval je do obale in ni se mogel takoj orijentirati. Pred dobrimi petimi minutami mu je še plapolal znani ogenj pred očmi, hitro se je bližal in širil, nenadoma je pa videl samo temne morske valove in praznino. Ves obupan in prestrašen je zaklical v nočno tišino:

— Pomagajte! Pomagajte!

Potem je še dvakrat ali trikrat zaklical v neskončno praznino, toda moči so ga jele zapuščati, glas mu je pešal. Ni se mogel spomniti, kaj se je bilo zgodilo z njegovim letalom. Da bi se bil zalezel v skalo? In kam je izginil Blinov? Kje je svetilnik, kje ogenj na obali?

V tem ga je tudi presenetilo, da leve noge sploh ne čuti, čeprav jo je skušal odtipati. Seje po dolgem prizadevanju jo je slučajno otipal z roko. Splavala je na površje vsa zmečkana in razmesarjena. Gugal se je na valovih kakor njegovo telo, katero so premetavali valovi. Tisti hip je zaslišal, da se bliža parnik. Obšla ga je nepopisna radost. Takoj nato so vsa njegova čutila znova otopela.

Kaj se je godilo z njim potem, Prokofijev skoro ni vedel. Kako so ga potegnili iz morja na krov, kako so ga pripeljali na obalo, kako so mu obvezali rane in kako so ga peljali z avtomobilom, naloženim do vrha s senom, v 80 kilometrov oddaljeni Arenburg, vsega tega se je le slabo spomnil.

Slabo se je tudi spomnil, da mu je zdravnik neke ob medlem svitu zepne svetilke s škarijami strigel iz zmečkane mesa moleče koščice, kako mu je rezal po vrsti prste na nogah in ga neprestano vpraševal, če hudo boli. A Saška je škrpal z zobmi in odgovarjal:

— Ne, ne boli, samo končajte, končajte hitro!

Iz Arenburga so ga odpeljali s parnikom v Reval, odkoder so brzojavili očetu v Petrograd.

(Konec prihodnjic.)

V Mandžuriji nastaja nova rasa

Rusi in Kitajci se križajo in v severni Mandžuriji je že zdaj do 100.000 beložoltnih mešancev.

V severni Mandžuriji nastaja nova človeška rasa, ki bo imela velik vpliv na odnose med belo in žolto raso. V severni Mandžuriji se namreč vedno bolj množe zakoni med Rusi in Kitajci. Gospodarske razmere silijo Ruse, da se ženijo s Kitajkami. Kitajci pa z Rusinjami. V okolici vzhodno-kitajske železnice biva nad 150.000 Rusov, ki se ne smejo vrniti v domovino, ker so se borili proti boljševikom in bi jih sovjetska vlada večinoma postrelila. Pretežna večina je živela v Rusiji v izobilju, zdaj pa živi v bedi, kakršne si pri nas še misli ne moremo, čeprav ne živimo v posebno dobrih razmerah. Poedina plemena se križajo tako, da spet vedno večja nevarnost, da sploh izginejo. Torej, ki se vozi proti Harbinu, takoj opazi mejo med dvema plemenoma. Pod Čangčunom ob južnomandžurski železnici so naseljeni samo Kitajci. Na tej postaji se pa pričena ozemlje novega plemena, napol ruskega, napol kitajskega. Tu se Kitajci navdušeno ženijo z Rusinjami. V Harbinu pa tvorijo večino Rusi, ki se doslej s Kitajci še niso pomešali.

Statistike o širjenju nove rase sploh ni. Kitajske oblasti ne trpe statistike. Rusi imajo pa preveč drugega dela, da bi se ukvarjali s tem nevaležnim poslom. Ruski emigranti se pa zamaž upirajo, da bi se njihove hčerke ne možile s Kitajci. Tako je v severni Mandžuriji že zdaj do 100.000 beložoltnih mešancev. Ko dorastejo, bodo mnogo pripomogli, da se bela in žolta rasa zblizata. Že zdaj se vidijo posledice križanja dveh ras, in sicer v tem, da se je naziranje nižjih kitajskih slojev o belokožnih temeljito izpremenilo. Kdor pride naravnost iz Kitajske, takoj opazi to razliko. V severni Mandžuriji so živeli belokožci dolga leta v strašni bedi in so se pomešali med nižje sloje Kitajcev. Zdaj vlada med Kitajci in belokožci prijateljsko razmerje, kakršnega še ni bilo nikoli.

Seveda premožnim belokožcem na Kitajskem to križanje ni po volji. Pri tožujejo se, da bodo belokožci kmalu

izgubili v oči Kitajcev ves ugled in prestiž. V severni Mandžuriji se kitajski nižji sloji ne bodo več tako klanjali belokožcem, kakor so se doslej. Drugi pa so mnjenja, da bo križanje ras človeštvu samo koristilo. Stena med belo in žolto raso je bila doslej samo umetna. Šlo je za mejo med gospodarskimi interesi. Belokožci so živeli mnogo bolje nego Kitajci. Zdaj je ta razlika v splošnem že izgubila. Preden izumre eno pokolenje, se bodo morali Rusi in Kitajci v Harbinu in v okolici umakniti novi rasi, v kateri bo kri obeh ras docela pomešana.

Pred 400 leti

Včeraj je minilo 400 let, odkar je prikorakal mogočni sultan Soliman II. zmagovalac v bitki pri Mohaču. Z ogromno vojsko pred Dunaj, da ga zasede in si pribori pot v Srednjo Evropo. Ogrski in obenem češki kralj se je obrnil v prvi vrsti na češke dežele, prošnja, naj mu priskočijo na pomoč. Že leta 1527. mu je dovolil moravski deželni zbor namesto zaprosilnih 6000 pehotincev in 1000 konjenikov 2000 pehotincev in 100 konjenikov, kajti v slučaju turške zmage bi bila ogrožena v prvi vrsti Moravska. Leto pozneje je dobil kralj na Moravskem 3000 pehotincev in 200 konjenikov, na Češkem pa 6000 pehotincev in 600 konjenikov. Seje ko se je zvedelo, da so Turki prodrli do Dunaja in da ga oblegajo, je bilo sklenjeno poslati proti skupnemu sovražniku 20 tisoč pehotincev in 16 tisoč konjenikov. Moravska vojska je res potolkla nekatero turško četo tako, da niso moglo prekoračiti Dunava.

Turki so tri tedne brezuspešno oblegali Dunaj, potem so se pa vrnili na Ogrsko in s tem je bil rešen velik del Evrope, kateremu je pretla turška nadvlada. Minilo je 154 let, preden so si Turki unali drugič oblegati Dunaj, ki ga je branil češki plemič Kapliř s poljskim kraljem Janom III. Sobieskim.

Naša naklada!

se je radi pocenitve lista dvignila na

12.000

dnevno.

zato bo vsak videl vrednost naše insercije. Mali oglasi v »Slov. Narod« so največja, najbolj čitana, najcenejša in najuspešnejša posredovalnica za službe, prodaje, nakup, priporočila itd.

»Mali oglasi«

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znak! — Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo. — Najmanjši oglaš. Din 5.

Akviziterje

ob stalni dobri proviziji za prodajo predplačnih informacijskih blokov išče obveščevalni zavod. Podnebje na oglašni zavod »Rekord«, Sarajevo. 2015

20%-ne kronske bone

kupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d. Osijek. Desetična ul. Stev. 27. 79-L

Agilne osebe

sprejme velika banka za prodajo državnih vrednostnih papirjev, spojeno z zavarovanjem na obroke. — Ponudbe pod »Bančni zavod 2032« na upravo »Slov. Naroda«. 2032

Obrača se pažnja

zastopnikom in podzastopnikom, da dobe najugodnejše pogoje za prodajo državnih vrednostnih papirjev in zlatnikov na odplačilo — kakor tudi drugih predmetov pri banki »Agraria«, Beograd, Obiličev venac br. 25. 2026

Silvanca

belega in fino rdeče vino iz Sušnikovih goric Trške gore — toči Terezija Ravbar, vila Ravbar za Bežigradom. 2029

Podganarje

8 tednov stare, srčkane, čistokrvne psčke po 200 Din in psice po 150 Din, s kupiranim repom — prodaja Oskrbništvo »Kraljev vrelce«, Kostrivnica-Podplat. 2028

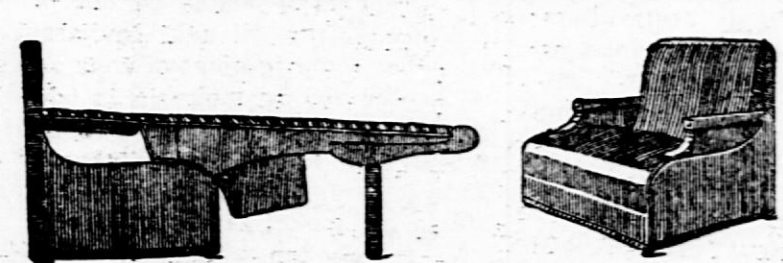
Kot blagajničarka

ali prodajalka v delikatesni trgovini, event. kot natakarica v restavraciji išče službo gospodična. — Ponudbe na naslov: Käthe Dobrsek, Slov. Konjice. 2027

Na obroke

kupite po originalnih cenah vse predmete, ako se obrnete na Kreditno zadružno detaljnih trgovcev, Ljubljana, Cigaletova ulica št. 1. 80/L

SPALNI FOTELJI

IN KANAPEJI

patent otomane v najnovejših oblikah in najtinejši izdelavi dobite samo pri

RUDOLF SEVER, Marijin trg 2

Makulturni papir

leži à Din 4

prodaja uprava, Slovenskega Naroda,

Seno in slamo

prvovrstno, v balah, v vsaki količini prodaja

špedicija TURK Ljubljana

CIRKUS KONRADO

svetovno podjetje I. reda dospe v Ljubljano (Tivoli) ter priredi v torek, 1. oktobra 1929 ob 8. uri zvečer

senzacionalno otvoritveno predstavo

Umetniki svetovnega slovesa. 40 Zlatih konj, sloni, kamele, dromedariji, lame, cebre ter indijski zebu z edinstvenimi izvajanjem. Konradovi mogočni levi in grupa tigrov. Benikakšen film, temveč vse v živem stanju. In in rjavi medvedi, leopardi ter volkovi. vidno pri vsaki predstavi.

Konradovi najboljši jahalni umetniki sveta, divji čerkeski jezdci, jockeyi ter »Salko mortale« jezdci.

Vsaka predstava vsebuje 25 senzacij.

Pri vsaki predstavi sodeluje Volgasova skupina, 5 oseb na mihajočem trapezu, največja atrakcija v zraku. (Letišči ljudje).

Konradovi najboljši cirkuški komiki klovnovi in avgusti v svojih nedosegljivih nastopih. Z eno besedo: Ogromen program, ki ga do sedaj še noben cirkus ni imel prilike pokazati.

Leš

za nasipanje potov, zasipanje jam in podobno dostavlja najceneje špedicija TURK, Mašarykova cesta št. 9.

„Omega“

I. jugoslov. tovarnica za izradu patentovanih

kaša i kontrolnih blokov i pregledačkih knjiža

K. D. Novi Sad

Je otvorena v Novem Sadu in je junija pričela z delom. Tovarnica »Omega« dela z najbolj dovršenimi, patentovanimi specialnimi rotacijskimi stroji za fabricacijo blokov ter dobavlja svojim naročnikom naročila v najdovršnejši izvedbi v vsakem jeziku hitreje in ceneje nego inozemske firme.

Trgovci podprite to domače podjetje, ki je osnovano s velikim strokovnim znanjem in kapitalom! Vzorci in ponudbe na zahtevo v vsakem jeziku.

KAMNOSEKA INDUSTRIJA

USTANOVLJENA LETA 1860 USTANOVLJENA

ALOJZIJ VODNIK

LIUBLJANA POLEG GL. KOLODVORA

Novost!

Marmornate svetilke za grobove so nepremakljive!

Cerkvena umetna dela: altariji, prižnice, obhajilne mize itd.

Marmornate plošče za mobilie.

elektromonterje, strojarje, trgovske pulte, mesnice, stopnišča in veže v vseh barvah.

Nagrobni spomeniki.

mavzoleji, rodbinske grobnice, kapele, marmornati kamini za salone in elegantna stanovanja.